

РЕЦЕНЗІЯ
доктора економічних наук, професора,
професора кафедри економіки
Херсонського навчально-наукового інституту Національного
університету кораблебудування імені адмірала Макарова
Надточій Ірини Ігорівни
на дисертаційну роботу **Шалухіної Вікторії Вікторівни**
«Організаційно-правові аспекти муніципального управління в умовах
глобальних викликів та загроз», подану на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю **073 «Менеджмент»**
галузі знань **07 «Управління та адміністрування»**

Актуальність теми дослідження

Сучасний розвиток України супроводжується масштабними суспільно-політичними, соціально-економічними та інституційними трансформаціями, які безпосередньо впливають на функціонування системи публічного управління. Особливе місце у цих процесах належить місцевому самоврядуванню, оскільки саме на рівні територіальних громад реалізується значна частина державної політики, забезпечується надання базових публічних послуг, формується середовище для економічного розвитку територій, вирішуються питання соціального захисту населення та створюються умови для сталого розвитку регіонів. Саме тому підвищення ефективності муніципального управління належить до пріоритетних напрямів державної політики та залишається одним із ключових завдань сучасної науки менеджменту.

Проведена в Україні реформа децентралізації започаткувала якісно новий етап розвитку місцевого самоврядування. Передача значної частини повноважень і фінансових ресурсів на місцевий рівень сприяла підвищенню самостійності територіальних громад, розширенню їх можливостей щодо прийняття управлінських рішень, формуванню нових механізмів взаємодії між державою та місцевим самоврядуванням. Практика функціонування територіальних громад підтвердила ефективність більшості

реформаторських рішень, однак одночасно виявила низку організаційних, правових та управлінських проблем, які потребують подальшого наукового осмислення та нормативного врегулювання.

Ситуація суттєво ускладнилася після початку повномасштабної військової агресії російської федерації проти України. В умовах воєнного стану органи місцевого самоврядування були змушені працювати в принципово нових умовах, оперативно адаптуючи свою діяльність до постійних безпекових загроз. На територіальні громади покладено значний обсяг додаткових функцій, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності населення, підтримкою критичної інфраструктури, організацією евакуаційних заходів, розміщенням внутрішньо переміщених осіб, координацією гуманітарної допомоги, взаємодією з міжнародними організаціями та участю у відновленні зруйнованих територій. За таких умов особливого значення набуває не лише ефективність управлінських рішень, а й здатність муніципальної влади швидко адаптуватися до змін, працювати в умовах невизначеності та забезпечувати безперервність виконання своїх функцій.

Поряд із воєнними викликами суттєвий вплив на розвиток муніципального управління здійснюють процеси цифрової трансформації, поширення електронного врядування, використання сучасних інформаційних технологій, необхідність забезпечення відкритості діяльності органів місцевого самоврядування, розвитку електронної демократії та підвищення якості муніципальних послуг. Не менш важливими залишаються питання фінансової спроможності територіальних громад, формування ефективної кадрової політики, стратегічного планування місцевого розвитку, управління ризиками та забезпечення інституційної стійкості громад в умовах глобальних викликів.

Європейська інтеграція України також висуває нові вимоги до системи муніципального управління. Гармонізація національного законодавства із правом Європейського Союзу, імплементація принципів

належного врядування, субсидіарності, прозорості, підзвітності та участі громадян у процесах прийняття управлінських рішень потребують перегляду існуючих організаційно-правових підходів до діяльності органів місцевого самоврядування. Післявоєнне відновлення держави ще більше посилює значення територіальних громад як основних суб'єктів реалізації регіональної політики та відбудови країни.

Проблематика муніципального управління традиційно перебуває у центрі уваги вітчизняних і зарубіжних науковців. Водночас більшість досліджень присвячена окремим аспектам функціонування місцевого самоврядування, фінансової децентралізації, розвитку публічного управління або правового забезпечення діяльності територіальних громад. Значно менше уваги приділено комплексному дослідженню організаційно-правових аспектів муніципального управління в умовах одночасного впливу воєнних, економічних, соціальних, технологічних та глобальних викликів. Недостатньо розробленими залишаються питання формування сучасних моделей муніципального управління, реінжинірингу управлінських процесів, розвитку цифрових механізмів управління, забезпечення життєстійкості територіальних громад, а також адаптації міжнародного досвіду до сучасних українських реалій.

Саме на розв'язання окресленого кола наукових і практичних проблем спрямована дисертаційна робота Шалухіної Вікторії Вікторівни «Організаційно-правові аспекти муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз». Авторкою досліджено сучасний стан муніципального управління, проаналізовано вплив глобальних викликів на діяльність територіальних громад, запропоновано підходи до удосконалення організаційно-правового забезпечення муніципального управління, розвитку цифрових інструментів управління, реінжинірингу управлінських процесів та зміцнення інституційної спроможності територіальних громад.

Актуальність дисертаційної роботи визначається її спрямованістю на вирішення важливого наукового завдання, що має істотне значення для подальшого розвитку теорії менеджменту, удосконалення практики муніципального управління та нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування. Отримані авторкою результати мають не лише теоретичну цінність, а й можуть бути використані під час формування державної політики у сфері місцевого самоврядування, розроблення стратегій розвитку територіальних громад і реалізації заходів із повоєнного відновлення України.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, новизна та практичне значення

Опрацювання дисертаційної роботи та наукових публікацій Шалухіної В.В. свідчить про цілісність проведеного дослідження, логічну побудову його структури та взаємозв'язок усіх складових роботи. Коректно визначені мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження дали можливість авторці комплексно розкрити проблематику організаційно-правового забезпечення муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз, а також сформулювати науково обґрунтовані висновки і практичні рекомендації.

Переконливість отриманих результатів підтверджується їх апробацією на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, достатньою кількістю наукових публікацій у фахових виданнях, відповідністю змісту опублікованих праць основним положенням дисертації, а також послідовністю викладу матеріалу та належним рівнем аргументації сформульованих положень.

У процесі виконання дисертаційного дослідження авторкою опрацьовано широкий спектр наукових джерел, присвячених проблемам муніципального управління, місцевого самоврядування, публічного

управління, менеджменту, цифрової трансформації, регіонального розвитку та нормативно-правового забезпечення діяльності територіальних громад. Це дало можливість критично проаналізувати сучасні наукові підходи, виявити дискусійні й недостатньо досліджені аспекти зазначеної проблематики та запропонувати власне бачення напрямів удосконалення організаційно-правових засад муніципального управління в умовах сучасних викликів.

Теоретичну й інформаційну основу дисертації становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, міжнародні нормативні документи, матеріали міжнародних організацій, офіційні статистичні дані, результати досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, аналітичні матеріали, інформаційні ресурси органів державної влади та місцевого самоврядування, а також результати власних досліджень автора. Використання різнопланових джерел інформації, сучасного методичного інструментарію та взаємодоповнюючих методів наукового дослідження забезпечило належний рівень обґрунтованості й достовірності отриманих результатів.

Застосування системного, комплексного, порівняльного, структурно-функціонального, логічного, статистичного, графічного та інших методів дослідження дозволило всебічно дослідити сучасний стан муніципального управління, визначити закономірності його розвитку, оцінити вплив глобальних викликів на функціонування територіальних громад та сформулювати практично орієнтовані рекомендації щодо вдосконалення організаційно-правових механізмів управління.

До найбільш вагомих результатів дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, доцільно віднести:

- розроблення організаційно-правового механізму реінжинірингу муніципального управління, спрямованого на підвищення ефективності діяльності територіальних громад в умовах глобальних викликів та загроз;

- обґрунтування концептуальних засад інноваційного розвитку муніципального управління на основі інтеграції сучасних цифрових технологій, управлінських інструментів та організаційних механізмів;
- удосконалення підходів до забезпечення життєстійкості територіальних громад шляхом розвитку сучасних механізмів управління ризиками, адаптації до кризових умов та підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування;
- розвиток науково-методичних підходів до цифрової трансформації муніципального управління, впровадження цифрових платформ і сучасних інформаційних технологій у діяльність органів місцевого самоврядування;
- обґрунтування напрямів адаптації європейського досвіду муніципального управління до сучасних умов функціонування територіальних громад України з урахуванням викликів воєнного часу та післявоєнного відновлення;
- визначення перспективних напрямів удосконалення організаційно-правового забезпечення муніципального управління, спрямованих на підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, забезпечення сталого розвитку територіальних громад та зміцнення їх інституційної спроможності.

Практична цінність дисертаційного дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів під час удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування, розроблення стратегій розвитку територіальних громад, реалізації програм цифрової трансформації, формування механізмів післявоєнного відновлення територій, підготовки проєктів нормативно-правових актів, а також у діяльності органів державної влади, установ і організацій, діяльність яких пов'язана із забезпеченням розвитку муніципального управління. Окремі положення дисертації можуть бути використані у науково-дослідній роботі та освітньому процесі закладів вищої освіти під час викладання дисциплін

з менеджменту, публічного управління, місцевого самоврядування та регіонального розвитку.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що результати дисертаційної роботи Шалухіної Вікторії Вікторівни характеризуються належним рівнем наукової обґрунтованості, достовірності та практичної значущості. Сформульовані авторкою висновки і рекомендації є логічними, взаємопов'язаними, відповідають поставленій меті та завданням дослідження і становлять науковий та практичний інтерес для подальшого розвитку муніципального управління в Україні.

Оцінка структури та обсягу дисертації

Структура дисертаційної роботи Шалухіної Вікторії Вікторівни є логічною, послідовною та повною мірою відповідає поставленій меті, визначеним завданням і загальній концепції дослідження. Побудова роботи забезпечує системне розкриття обраної тематики, а послідовність викладу матеріалу свідчить про продуману логіку наукового пошуку та належний рівень організації дослідження.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Кожний структурний елемент виконує самостійну функцію та водночас органічно пов'язаний з іншими складовими роботи, що забезпечує цілісність дослідження та послідовне досягнення поставленої мети.

У першому розділі авторкою досліджено теоретико-методологічні засади муніципального управління, узагальнено сучасні наукові підходи до розуміння його сутності, визначено місце організаційно-правових механізмів у системі публічного управління та окреслено сучасні глобальні виклики, що впливають на розвиток територіальних громад.

Другий розділ присвячений комплексному аналізу сучасного стану муніципального управління в Україні. Авторкою досліджено вплив

глобальних викликів і загроз на функціонування територіальних громад, проаналізовано організаційно-правові засади їх діяльності, виявлено основні проблеми розвитку муніципального управління та визначено чинники, які стримують підвищення ефективності функціонування органів місцевого самоврядування.

У третьому розділі обґрунтовано напрями вдосконалення організаційно-правових аспектів муніципального управління, запропоновано сучасні підходи до реінжинірингу управлінських процесів, розвитку цифрової трансформації, зміцнення інституційної спроможності територіальних громад та підвищення ефективності муніципального управління в умовах глобальних викликів і загроз.

Висновки дисертації є логічним підсумком проведеного дослідження, відповідають поставленим завданням, відображають основні результати роботи та містять науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення муніципального управління.

Обсяг дисертації є достатнім для повного розкриття теми дослідження. Співвідношення окремих структурних елементів є збалансованим, матеріал викладено послідовно, без змістових суперечностей і невиправданих повторів. Оформлення дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Аналіз наведеного у дисертації переліку наукових праць дає підстави стверджувати, що основні положення, результати, висновки та рекомендації, сформульовані авторкою, повною мірою знайшли відображення в опублікованих працях. Представлені публікації відображають зміст проведеного дослідження, його наукову новизну та

практичну спрямованість, а їх тематика повністю відповідає предмету дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано у 11 наукових працях. Зокрема, у 5 статтях у наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, та 6 публікаціях у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Представлені наукові праці охоплюють основні результати дисертаційного дослідження, висвітлюють питання організаційно-правового забезпечення муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз, реінжинірингу муніципального управління, функціонування органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану, цифрової трансформації муніципального управління, використання зарубіжного досвіду розвитку муніципального управління, а також практичні аспекти впровадження запропонованих авторкою організаційно-правових механізмів удосконалення діяльності територіальних громад. Це свідчить про достатній рівень апробації отриманих результатів та повноту їх висвітлення у відкритому науковому просторі.

Зміст опублікованих наукових праць повністю відображає основні положення дисертації, а рівень апробації результатів дослідження відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Шалухіної Вікторії Вікторівни, її наукову новизну та практичне значення, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження й побажання, які мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

1. Авторкою обґрунтовано організаційно-правовий механізм реінжинірингу муніципального управління та визначено його структурні складові (с. 90–106). Запропонований механізм є комплексним і логічно побудованим, однак доцільно було б більш детально обґрунтувати механізми оцінювання ефективності його впровадження, а також визначити систему кількісних показників, які б дозволили здійснювати моніторинг результативності його практичного застосування в діяльності територіальних громад.

2. Зарубіжний досвід організації муніципального управління в кризових умовах досліджено авторкою на с. 145–153, де обґрунтовано можливість використання європейських підходів у процесі реформування системи місцевого самоврядування України. Разом із тим робота лише частково висвітлює механізми адаптації окремих зарубіжних практик до специфіки функціонування українських територіальних громад в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, що потребувало б більш детального опрацювання.

3. Удосконалений організаційно-правовий механізм реінжинірингу муніципального управління та напрями його практичного впровадження представлено авторкою на с. 154–165. Незважаючи на комплексний характер запропонованих рішень, доцільно було б чіткіше визначити розподіл функцій між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, військовими адміністраціями, бізнесом та інститутами громадянського суспільства, а також конкретизувати механізми координації їх взаємодії під час реалізації запропонованих управлінських рішень.

4. Концептуальну модель муніципального управління інноваційним розвитком та класифікацію регіонів за відповідними стратегіями розвитку запропоновано авторкою на с. 166–173. Запропоновані підходи мають науковий і практичний інтерес, однак доцільно було б доповнити їх системою кількісних індикаторів оцінювання ефективності реалізації запропонованих стратегій, а також визначити часові межі досягнення очікуваних результатів.

5. Стратегічні пріоритети розвитку муніципального управління в контексті європейської інтеграції України та післявоєнного відновлення територій визначено авторкою на с. 173–179. Представлені пропозиції є актуальними й своєчасними, однак практичну цінність дослідження посилило б більш детальне обґрунтування фінансових механізмів реалізації запропонованих заходів та оцінювання потенційних ризиків їх упровадження на рівні територіальних громад.

Наведені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Вони не впливають на наукову новизну, теоретичну цінність та практичне значення одержаних результатів, а можуть бути враховані авторкою у подальших наукових дослідженнях.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження на тему «Організаційно-правові аспекти муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз» представляє собою завершену самостійну наукову працю, в якій поглиблено теоретичні положення, методичні засади та практичні рекомендації щодо удосконалення організаційно-правового забезпечення муніципального управління в умовах глобальних викликів, воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

На підставі аналізу наукової новизни, теоретичного та практичного значення, достовірності отриманих висновків і рекомендацій, актуальності теми даного дисертаційного дослідження можна зробити висновок про його відповідність вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про

затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Вважаю, що дисертаційна робота Шалухіної Вікторії Вікторівни «Організаційно-правові аспекти муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз» відповідає встановленим вимогам, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки
Херсонського навчально-наукового інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

Ірина НАДТОЧІЙ

Підпис засвідчує Надточій д.е.н. професор Ірина НАДТОЧІЙ

